

Disputatio medica inauguralis de ascite

<https://hdl.handle.net/1874/342439>

DISPUTATIO MEDICA
INAUGURALIS,
DE

ASCITE,

QUAM,

AUSPICE DEO OPT. MAX.

Auctoritate Magnifici D. Rectoris,

JOANNIS GEORGII GRAEVII

Politices, Eloquentiae & Historiarum Profes-
oris Ordinarii.

NEC NON

*Amplissimi Senatus Academici Consensu, Nobilissimaque
Facultatis* MEDICÆ *Decreto*

PRO GRADU DOCTORATUS

Summisque in MEDICINA Honoribus & Privilegiis
ritè & legitimè consequendis,

Eruditorum examini subicit

JOANNES BAPTISTA HEIRINX, Antverpiensis.

A. D. 23. Junii, horis locoque solitis.

TRAJECTI ad RHENUM,

Ex Officina FRANCISCI HALMA, Academiae
Typographi, clō lōc xc.

• *Clarissimis ac Eruditione fulgentibus VIRIS,*

D. JACOBO VALLAN M. D. In illustri Trajectinorum Athenæo Medicinæ cum Practicæ, tum Fundamentalis principiis solidissimis superstructæ Professore Celerissimo, ob eximia præstita beneficia nimium quantum colendo,

D. JOANNI MUNNICKS, M. D. Celeberrimæ Acad. Traject. Anatomes ac Botanices Professore Ordinario, Practico felicissimo, urbis hujus Poliatro, Promotori Charissimo, propter immortalia, quibus ego devinctus, officia singulariter venerando,

NEC NON

Reverendis, Orthodoxis, & Θεοφιλεσις VIRIS,

D. JOANNI TEXELIO,
D. JOANNI DOESBURGH,
D. LUDOLPHO DE WITTE,

Verbi Divini in Ecclesia Roterodamensi Præconibus vigilantissimis, fidelissimis facundissimis, veræ Religionis propugnatoribus strenuis, Studiorum meorum fautoribus summe honorandis,

*In grati animi Τευμειον
Hanc de Ascite Διδουε.ιν.*

D. D. D.

JOANNES BAPTISTA HEIRINX,

AUCTOR.

DISPUTATIO MEDICA

INAUGURALIS,

DE

ASCITE.

THESIS I.

Optissima Hydropis humidæ differentia sumitur à diverso Collectionis loco: qui si sit corporis habitus, Anasarca aut Leucophlegmatia nominatur; si abdominis cavitas, Ascites dicitur; si caput, Hydrocephalus vocatur; si scrotum, Hydrocele nuncupatur; pectoris Hydrops proprio nomine caret. Inter has differentias unicum Ascitem placuit in controversiam deducere, affectum, qui si inveteravit, non sine magna mole discutitur. Etymologia nominis est ab Ἀσκός, quod vocabulum non utrem tantum, sed & corpus hominis vel mortui vel vivi significat; præsertim ipsum abdomen seu ventrem; & hinc appellationis ratio. Recte proinde definitur tumor abdominis à chylo, potu, aut lymphâ serosiore in illius capacitate collecta oriundus.

I I.

Pars affecta est abdomen, quod tamen ut plurimum non solum intumescit, sed etiam scrotum, tibiæ & pedes tumore præternaturali afficiuntur ob liquorem, quem non puto ex arteriis aut venis effundi, quia in illis sanguis continetur, non solum serum, sed ex vasis lymphaticis aut lacteis. Nam per vasa lymphatica delata lymphâ nunc tenuior & serosior, nunc crassior & pituitosior, si vasis istis disruptis effluat, Ascitem constituit. Sed per venas lacteas, si rumpantur, tum chylus, tum præcipuè potus largo haustu assumptus in abdomen effunditur, & Hydropem quandoque intra triduum contingentem producit.

III.

Frequentissima hujus affectus causa est obstructio, quam consequitur Lymphæ, vel Chyli & potus in vasis suis stagnatio, vasorum distensio, disruptio, contentorumque effusio. Nam si accuratius ascitem ex venis lacteis ruptis oriundum contemplemur, reperiemus primum venas hæcæ tum à chylo viscidiorè in ipsis coagulato, tum verò à pituita intestinali in ipsas propulsa, atque coagulata obstrui: dein sistitur mox in iisdem, quidquid ex intestinalis sive humoris triumviralis, sive chyli vel potus tantum copiose hausti in ipsas propellitur: quin idem easdem paulatim magis atque magis adeo distendit, ut tandem rumpantur, quam rupturam comitatur Humiditatis ipsis contentæ aut prius inter Mesenterii membranas, aut mox in abdominis cavitatem effusio.

IV.

Frequentior tamen est ea species Ascitis, quæ ex vasorum Lymphaticorum ruptione oritur. Dico, frequentior: quamvis enim interdum sine Lymphæ vitio consequatur nihilominus ex multo potu in febribus ardentibus ingurgitato Hydrops, id tamen rarius contingit, estquè infrequentior Hydropis causa. Igitur posterioris speciei causa antecedens est Lympha vitiosa, & quidem imprimis ratione falsedinis aut visciditatis majoris, una cum ejusdem copia aucta. Causæ remotæ multiplices assignantur; frigus hyemale. *Aphor. VIII. 8.* Hæmorrhoides diuturnæ ita curatæ, ut ne una quidem servata fuerit, *Aphor. VI. 12.* longa lienosis superveniens dysenteria *Aphor. VI. 43.* leucophlegmatia *Aphor. VII. 74.* immoderata spiritus vini potatio, nimia sanguinis missio, febres male & non secundum artem curatæ, &c.

V.

Assignata superius per transfennam differentia ad signa diagnostica pergamus, quæ ex prædictis satis manifesta esse possunt: tumor æqualiter abdomen occupat, aliquando & tibias & scrotum, qui comprimentis digiti vestigia non servat, moto corpore, humor effusus ita movetur, ut impetus ejus conspici possit: in progressu morbi adest respirandi difficultas ob impeditum diaphragmatis motum: facies, brachia, reliquaque membra gracilescent & contabescunt; sitis adest inexhausta: & tussis sicca, nec talis, qualis

qualis conveniebat, reperitur inter potionem hydropici & urinam proportio: pulsus adest parvus, & si febris accedat, præter naturam frequentior.

V I.

Quod prognosin attinet: qui lienoli à dysenteria corripuntur, his longa superveniente dysenteria Hydrops supervenit, aut intestinorum lævitas, & pereunt. *Aphor. vi. 43.* Quibus hepar aqua repletum ad omentum eruperit, his venter aqua impletur, & moriuntur. *Aph. vii. 55.* Periculum quoque est, si tempus ipsum hyemale una cum morbo impugnet. *Aph. viii. 8.* Hydropicis tussis superveniens malum. *Aph. vi. 35.* Hydropicis ulcera in corpore orta non facile sanantur. Si Ascites ex acuto morbo cæpit, ad sanitatem raro perducitur: spes quoque tollitur, si sanguis sursum deorsumve erupit. Inter initia tamen non difficillima curatio est, si imperata sunt corpori quies, fitis, inedia. At si malum inveteravit, spem minuit. Abscessus vel maculæ in hydropicorum cruribus erumpentes ut plurimum lethales sunt. Non alienum erit metiri potionem hydropici & urinam: nam si plus humoris excernitur, quam assumitur, ita demum secundæ valetudinis spes est. Ab hydropice detento, si aqua secundum venas in alvum fluit, solutio fit. *Aph. vi. 11.* Si æger *ἑυσαλαχῆν* sit, cibum libenter assumat, bene concoquat & respiret, alius medicamentis celeriter moveatur, & extra purgationes assumtas naturaliter excernat, spes secundæ valetudinis affulget; si his contraria eveniant, lethum imminet. Signum quoque desperati hydropis est, si urina sit crocea, adfitque febricula continua.

V I I.

Curatio non est tentanda venæ incisione, sed primum medicamentis deobstruentibus, incidentibus, acrimoniam salinam temperantibus. 2. Purgantibus per epicrasin adhibitis, quibus & confortantia commode adjunguntur. 3. Diureticis cum corroborantibus. 4. Diaphoreticis. 5. Potione non ultra data quam quæ vitam sustineat. 6. Inter externa profunt tum discutientia. 7. Tum sudorifera. 8. Quod si per talia auxilia venter non siccat, sed humor nihilominus abundat, celeriori via succurrendum est, ut is paracentesi per ventrem ipsum emittatur.

VIII.

Qua de causa cum primo & secundo indicato una eademque opera satisfieri, atque ita, ut in proverbio est, eadem fidelia duo parietes dealbari possint, haud infrequenter fit, ut deobstruentia atque incidentia cum hydragogis commisceantur. In hunc finem conducit hoc decoctum: ℞. rad. irid. nostr. recent. ℥v. cort. med. sambuci ℥iij. rad. bryoniae ℥j. asari ℥vj. summit. absinth. ℥iij. baccar. junip. ℥iij. fol. fenn. mund. ℥j. sem. carvi ℥iij. coq. in aq. communi ad lib. iij. Dosis ℥iij. Quod si aegroto pilulae magis placeant, tales exhiberi possint: ℞. euphorb. preparat. ℥ss. spic. nardi. Mastiches an. ℥iij. opopanax. sagapeni preparat. Bdellii an. ℥ij. agarici trochisc. trochisc. alhand. an. ℥iij. F. Massa. Dosis a ℥j. ad ℥ij. Sin vero syrupum mavelit, talis exhibeatur: ℞. Rhei elect. ℥iij. fol. fenn. ℥v. mechoac. albiss. ℥ij. aq. beton. cichor. bugloss. ℥ij. Infund. omnia S. A. per noctem: mane ebullitione & expressione facta colentur, & cum sacch. albiss. ℥iij. syrup. ros. solut. ℥j. M. F. S. A. syrupus. Cujus aliquando bibat. ℥ij. mane in exiguo haustu juris pulli, cui pauca folia rosmarini & macis tantillum incocta sint.

IX.

Quod si purgantia cum incidentibus, sine fructu, ac successu fuerint adhibita, ab illis ulterius puto abstinendum, & ad diuretica aut diaphoretica mox recurrendum. Inter medicamenta primi generis, si febris absit, continuo allium comedatur, quo fit, ut multum aquositatis per urinam profundatur, atque ex insperato eo remedio nonnulli sani evadant. Possunt contundi allii capita recentia, succusque per pannum cum jure vervecis aut pulli colatus bibatur. Inter diuretica simplicia praecipue commendantur Radices Apii, Asari, Asparagi, Eringii, Foeniculi, Petroselinii, Pimpinellae Rusci, Spicae nardi, Valerianae, Urticae, &c. Folia Absinthii, Chamepityos, Chærefolii, Betonice, Eupatorii, Petroselinii, Rutae, Scordii, Urticae, &c. Semina Anisi, Foeniculi, Chærefolii, Dauci, Milii Solis, Saxifragae, &c. Baccæ Juniperi, &c. Vinum Rhenanum, Mosellanum, &c. Inter Chymica commendantur Spiritus Salis, Tar-

tari Vitriolatum; Sal Volatile Urinæ, Olea Stillatitia Baccarum Juniperi, Succini, &c.

X.

Composita vero infinita occurrunt descripta, vel concinnari possunt ab Artis peritis. Talis est hic haustus: ꝛ. succ. Chærefol. express. ℥j. Vini Rhenani ℥iij. Sacchar. parum M. F. Haustus. ꝛ. Conferu absinthii. Menthæ an. ℥j. Cort. citri condit. ℥i℥. Spec. diacalaminth. ℥ij. sal. Sambuci ℥j. Spir. nitri ℥℥. Ol. Stillat. cinnamom. gutt. ij. Macis gutt. v. M. F. Conditum. Dosis ad magnitudinem nucis Moschatæ.

X I.

Quod si nec diuretica sufficiant, ad sudorifera perveniendum est, quæ vix nisi gradibus à diureticis differunt: eadem quippe remedia tum sudores, tum urinas movent, pro quantitatis assumptæ ratione, vel humorum in corpore dispositione. Igitur præter ea quæ inter diuretica recensita sunt, diaphoresin promovent Radices Angelicæ, Bardanæ, Chinæ, Imperatoriæ, Salsæ parillæ, Tormentillæ, Zedoariæ, &c. Fol. Capillorum Veneris, Cardui Benedicti, &c. Lignum Guajacum, Sassafras, Buxi, Juniperi. Baccæ Sambuci, Lauri, Ebuli. Semen Aquilegiæ, Cardui benedicti, &c. Chymica sunt Antimonium Diaphoreticum, Antimonii Sulphur auratum Diaphoreticum, Antimonii flores, Bezoardicum Minerale, Mercurius præcipitatus Diaphoreticus, &c.

X I I.

Atque ex hisce varia forma parantur medicamenta Diaphoretica, qualis est hæc mistura cochleatim assumenda. ꝛ. aq. petroselini ℥ij. Fæniculi. Theriacal. sim. an. ℥j. Spir. sal. Armoniac. gutt. xx. Syrup. Card. Bened. ℥j. Misceant. Item hic haustus: ꝛ. Diascord. Fracast. ℥j. c. c. philos. præp. ℥j. Confect. Alchermes ℥℥. Aq. Alexyphar. ℥iij. Borræg. q. l. M. F. Haustus.

X I I I.

Nec solum internis medicamentis sudor cietur, verum etiam externis, qualia sunt varii generis, 1. balnea, 2. fomenta, 3. tegulæ calefactæ, Lintea & Arena Calens à sole, aut igne, & similia faccis inclusa, & corpori applicata. 4. Frictiones, ac inunctiones,

nes, s. tegumenta, & si quæ plura id possunt præstare: quæ omnia forinsecus usurpantur. Est vero magni momenti remedium, absque alicujus interni medicamenti exhibitione posse sudorem movere; id quod in lautioris fortunæ hominibus sæpe numero usu venit. Proxime his accedunt medicamenta externa per ἀδρῶν διαπόσει discutientia, quæ emplastrorum, cataplasmatum, unguentorum, &c. modo adhibentur. Unicum mihi emplastrum pro omnibus sufficiat. ℞. ceræ citrinæ ℥iij. Bdell. pulv. ℥is. Colophon. Pic. naual. an. ℥j. succin. citrin. ℥vij. Gum. Ammoniac. ℥ij. F. Emplastrum S. A. malaxando cum Ol. ovorum.

X I V.

Quibus omnibus brevi non proficientibus paracentesis in abdomine instituenda est, non quidem illa antiquorum periculi plena, verum nova per acum cavam leniter tribus circiter transversis infra umbilicum digitis, totidemque ad ejusdem latera in abdomen immissam.

F I N I S.

